

40 DNÍ S BIBLÍ 2015: ZÁPASY BOŽÍHO ČLOVĚKA

Letošní materiál předvelikonočního rozjímání je pozváním k soukromé i společné četbě knih Samuelových. Obsahuje, jak je už zvykem, úvod do biblické knihy, rozpis denního čtení, a především podklady pro kazatele a vedoucí skupinek. Výkladové poznámky připojené ke každému oddílu navrženému ke studiu ve skupince či ke kázání nemohou být více než náповědou při samostatné přípravě; stejně otázky pro skupinku jsou myšleny jako podnět pro diskusi. Nechejme se biblickými příběhy inspirovat i ke konkrétním přímluvám.

Vyprávění knih Samuelových nás vtahuje do Božího zápasu o Jeho lid, stejně jako do lidských zápasů o schůdnou cestu s Bohem. Knihy jistě pojednávají o principiálních otázkách života Božího lidu před Hospodinovou tváří a v Hospodinově přítomnosti: o pravé bohoslužbě, o legitimní vládě, o důvěře v Boha a poslušnosti i hříchu. Jestliže se však zpočátku vyprávění může zdát, že dobro a zlo, pravda a lež, zbožnost a hřích, požehnání a soud stojí zřetelně odlišitelné na opačných stranách, pak čím hlouběji pronikáme do života Davida, hlavní postavy knih Samuelových, čím déle sledujeme jeho osudy, tím komplikovanější je nalézt jednoznačné odpovědi, tím obtížnější, ne-li nemožné je přímé vyvozování teologických pouček o Bohu a snadno použitelných pravidel o zbožném životě, natož zbožném kralování a vedení. Knihy Samuelovy nám staví před oči Božího člověka jakožto člověka z masa a kostí; život Božího lidu jako život plný zákrut a nejasností; Hospodinovu přítomnost co přítomnost mnohdy tajemnou, zřetelnou pouze důvěře a bázni. Nahlížíme do srdce lidí, do nitra rodin, do vztahů mezi přáteli, vidíme lidi slabé i silné, lidi pronásledující i na útěku, lidi pokorné i revoltující, a stopujeme s nimi Boží cesty... a jsme opakovaně odkazováni právě k důvěře ve věrného Boha a k bázni před jeho svatostí. On je nade všemi zápasy; on je s námi v našich zápasech; on sám zápasí!

KNIHY SAMUELOVY: DŮVĚRA UPROSTŘED ZKOUŠEK

Knihy Samuelovy vypravují o kralování svatého Boha nad nesvatým Izraelem: o kralování tu viditelném a zřejmém, tu naopak skrytém či zpochybněném; o kralování tu svrchovaném, a jindy zas propleteném s lidskými osudy. Boží kralování nad Izraelem, Jeho věrnost a důvěra vůči Izraeli prochází zkouškou...

Knihy Samuelovy vypravují o bolestném přerodu lidu Izraele z volného kmenového svazku v jednotné království; a o bolestné cestě Božího člověka – Samuela, Saula, Davida ad. - uprostřed těchto změn. Zbožnost má tolik tváří, kolik je lidských cest: lidská poslušnost, věrnost a důvěra vůči Bohu prochází zkouškou...

KNIHY SAMUELOVY V BIBLI

Knihy Samuelovy (1-2S), ve starozákonním (sz) kánonu umístěné mezi knihami Soudců a Královskými, zachycují závěr epochy charismatických lokálních vůdců, soudců, a počátek éry centralizované moci v Izraeli. Hlavní postavou tohoto politického, ale i duchovního přerodu je David, po nezdárném Saulovi král v jistém smyslu ideální. David zůstává ve SZ i NZ archetypem krále – pastýře (1S 17,34nn; 2S 5,2; 24,14) a předobrazem Mesiáše, „syna Davidova“ (Ž 2; 89; 132; Iz 11,1nn; Jr 33,14nn; Mt 1,1nn; Ř 1,3n aj.).

Knihy Samuelovy patří mezi tzv. Přední proroky, tj. do druhé části židovské Bible, našeho SZ (Joz, Sd, 1-2S, 1-2Kr). Knihy Mojžíšovy, první část SZ, obsahují vyprávění o počátcích světa a lidu Izraele, zaslíbení země a pravidla života v zemi. Přední proroci pak zachycují zisk, držbu, ale i postupnou ztrátu zaslíbené země. Nevypravují přitom pouze dějiny, nýbrž právě z *prorocké* perspektivy hodnotí příčiny úpadku a Božích soudů: měřítkem je Mojžíšův zákon (zvl. Dt); základní konstantou Boží smlouva a sliby vůči praotcům, vůči generaci exodu a vůči Davidovi. Svým prvním čtenářům, zřejmě Izraelitům v babylonském zajetí, vypravují knihy Předních proroků o Boží věrnosti a soudu, o lidské víře a hříchu. Odpovídají na jejich palčivé otázky, proč Hospodin vydal lid Izraele soudu; a spolu se Zadními proroky (Iz, Jr, Ez, Oz až Mal) otevírají nadějný výhled k obnovenému „davidovskému“ království.

Je-li řeč o postavení 1-2S v Písmu, nesmíme opomenout žalmy připsané Davidovi, zvláště ty z nich, které výslovně odkazují ke konkrétním událostem vyprávěným v 1-2S (Ž 3; 7; 18; 34; 51; 52; 54; 56; 57; 59; 60; 63; 142). Nabízejí totiž zajímavé dokreslení či kontrastování Davidova portrétu, portrétu Božího člověka uprostřed zkoušek a krizí.

PŘÍBĚH KNIH SAMUELOVÝCH

Příběh knih Samuelových začíná v rodině Efratejce Elkány a končí na humně Jebúsejce Aravny; začíná neplodnou ženou a končí hříšným králem; začíná mateřským díkuvzdáním za narozeného syna, proneseným v upadající svatyni v Šílu, a končí kající královskou obětí na místě budoucího Božího chrámu v Jeruzalémě. Mezi těmito událostmi uplynulo jedno století: Izrael přešel od soudcovské správy ke královské vládě; kněze Élího vystřídal prorok Samuel; Samuela vystřídal nezdárný král Saul a Saula David, král podle Božího srdce.

1-2S však není jednoduše životopisem zakladatelů království: o smrti krále Davida, hlavní postavy knih vypráví až následující knihy Královské (1Kr 2,10); část děje vrcholících, závěrečných kapitol 1-2S (2S 21-24) patří časově zřejmě jinam, ne až za příběh o Šebově spiknutí (2S 20).

- **Počátky říše (1S 1-15)**
 - Samuelovo dětství (1-3)
 - Vyprávění o schráně (4,1 - 7,2)
 - Vznik Saulova království (7,3 – 15,35)
- **Davidův vzestup (1S 16,1 – 2S 5,5)**
 - David u Saula (16–18)
 - David prchá před Saulem (19–27)
 - Saulův konec a Davidova záchrana (28-31)
 - Davidův vzestup na trůn (2S 1,1 – 5,5)
- **Konsolidace Davidovy říše (5,6 – 10,19)**
 - Jeruzalém, schrána a Hospodin (5,6 – 7,29)
 - Davidova vítězství nad sousedy (8-10)
- **Krise Davidovy říše (2S 11-20)**
 - David a Bat-šeba (11-12)
 - David a Abšalóm (13-19)
 - David a Šeba (20)
- **Dodatky (2S 21-24)**
 - Provinění proti Saulovcům a Davidovi bohatýři (21)
 - Dva Davidovy žalmy (22,1 – 23,7)
 - Davidovi bohatýři a Davidův hřích (23,8 – 24,25)

TEOLOGIE KNIH SAMUELOVÝCH

Pro lepší přehlednost snad můžeme nit vyprávění 1-2S rozplést do tří vláken; u vědomí, že takové rozlišení uměle rozděluje, co vypravěč umně provázal. Pro zjednodušení v příběhu rozlišme rovinu „politickou“, rovinu „bohoslužebnou“ a rovinu „osobní“. Tyto nálepky jsou záměrně uvedeny - a nadále myšleny - v uvozovkách: tato vlákna vyprávění v Samuelových knihách neexistují v čisté podobě, moderní označení jsou navíc přibližná a jen pracovní.

Politická rovina

Pojednává-li Bible někde o politice, pak právě v 1-2S; lze snad dokonce souhlasit s tvrzením, že knihy Samuelovy patří k vrcholu světové politické literatury: otevřeně vyprávějí o vládcích a ovládaných, bez obalu líčí sílu i slabost mocných, analyzují techniku moci atp. Politický příběh Samuelových knih je zářimován jednak žalmem triumfující matky Chany na začátku 1S (2,1-10), jakýmsi tematickým a teologickým předznamenáním obou knih, jednak žalmem triumfujícího krále Davida v závěru 2S (22,1 – 23,7), který vyprávění sumarizuje: Hospodin, Bůh exodu, zvedá svého mesiáše z prachu!

Na politické rovině vypráví 1-2S o vzniku izraelského království a Bohem garantované davidovské dynastie. Čteme o přerodu volného společenství rodů a kmenů v centralizovanou společnost úřednického státu. Čteme o vnitřní proměně teokracie (vlády Boží), dosud prostředkované lokálními charismatickými vůdci, v teokracii prostředkovanou monarchou (a prorokem). Není přitom zcela jednoznačné, jak přesně 1-2S tyto proměny hodnotí: Jde o *kýžený* přechod od anarchie a barbarství ke zbožným pořádkům (1S 9,16; 16,16; srov. Sd 21,25; Dt 17,14nn)? Či snad vzniklé království představuje úpadek, zradu „patriarchální demokracie“, ba zradu Hospodina samotného (1S 8,7.11nn; 12,12)? Anebo učí snad 1-2S, že „Bůh umí psát rovně i na křivých řádcích“ a používá i „lidská, až příliš lidská“ manévrování a selhávání ke svým božským cílům? Hospodin hříšné touze po království každopádně vychází vstříc (1S 8-11) a *osobně* vybírá na trůn Saula a později Davida; Saulovo a zvl. Davidovo království dokonce integruje do svých smluv s Izraelem (1S 12; 2S 7): Král je na jedné straně Božím zplnomocněncem, „pomazaným“, hebr. mesiášem (1S 2,10); na druhé straně je podřízen jednak Božímu kralování, reprezentovanému Mojžíšovým zákonem a osobou proroka – nový úřad vznikající paralelně s královským! -, jednak souhlasu lidu (1S 12,14n; 2S 5,3). Výsledný dojem z království je v 1-2S rozpačitý: dokonce ani král „podle Božího srdce“ není spolehlivý (2S 11-24), nýbrž jedná někdy i machiavelisticky a svéhlavě.

Bohoslužebná rovina

Na rovině bohoslužebné sledujeme v 1-2S osudy Hospodinovy svatyně a s ní spojené osudy (vele)kněžských rodů. Samuelovské vyprávění touto problematikou vůbec začíná (1S 1-6) i končí (2S 24) a také vrcholí (2S 6-7). Naše knihy tedy nezpravují jednoduše o porodních bolestech izraelské monarchie, nýbrž tuto vznikající monarchii vřazují do *bohoslužebného* rámce: od začátku do konce jde o svatou přítomnost Hospodina Krále uprostřed Izraele

a o lidskou poctu kralujícimu Hospodinovi. Jak a kde bude Hospodin uctíván, je trvale znějící otázkou v pozadí, kontrapunktem či refrénem 1-2S.

Hned v úvodních kapitolách vyprávění sledujeme žalostné poměry ve svatyni v Šílu, úpadek a zánik Élího velekněžské rodiny, přechodnou, nicméně šokující ztrátu Boží schrány, její následný zázračný návrat a provizorní „uskladnění“ v Kirjat-Jearím. Samuel pak mimo svatyni vykonává kněžské úkoly (1S 8,9; 9,19; 10,8 aj.). Za Saulova panování bohoslužba trpí - Saul svévolně přináší oběti a dokonce vyvraždí celý jeden kněžský klan (1S 13; 15; 22). K rehabilitaci bohoslužby dochází až za Davida, který dává Boží schránu přepravit do svého města Jeruzaléma. Zde totiž plánuje vystavět Hospodinu chrám (2S 6-7): jde o zbožný, Bohem schválený, byť odložený projekt, který ovšem stojí ve stínu rozkladu královské rodiny a osobních Davidových hříchů (2S 11-24).

Osobní rovina

Je zřejmé, že politickou ani bohoslužebnou rovinu vyprávění nelze v 1-2S oddělit od roviny osobní či rodinné: Pád svatyně v Šílu je způsoben úpadkem Élího velekněžského rodu; právě na troskách tohoto rozvratu povstává Samuel (1S 1-3), poslední ze soudců a mentor prvních králů, v jistém smyslu první prorok (1S 9-15.16-19). Ovšem jako pád Élího rodu byl úvodem k Samuelovu vzestupu, tak se i úpadek v rodině Samuelově stává podnětem k pochybnému volání po králi a předejrou Saulova nadějného nástupu na trůn (1S 8). Obdobně pak Saulova tragédie předznamenává pomalý, ale jistý nástup velkého krále Davida (1S 16). Avšak ani David nezůstává bez poskvrny: jako na začátku úpadek kněžské rodiny a zánik svatyně v Šílu tvořil kulisy pro vystoupení nastolitele králů Samuele, tak nyní rozklad Davidovy královské rodiny a opakované selhávání Davida samotného tvoří kulisy pro naději v obnovenou svatyni, později vystavěnou v Jeruzalémě (2S 24; 2Kr 6).

Vrchol vyprávění 1-2S tak snad můžeme vyjádřit následovně: Na nejnižším bodě svého lidství i kralování zakládá David naději na obnovu zpochybněné Boží královské přítomnosti v Izraeli, stejně jako na obnovu upadlé izraelské bohoslužby.

Boží perspektiva

Je ovšem nutné zmínit zvláště ještě rovinu čtvrtou: prorockou, Hospodinovu. Království je urážkou Boha izraelského, resp. je nakonec vyjádřením právě Jeho kralování nad Izraelem. V bohoslužbě jde o Něj a jeho slávu. Stejně tak základním rozměrem jednajících postav je jejich vztah k Hospodinu: jejich zbožnost, či bezbožnost, kajícnost, nebo vzpurnost, důvěra, anebo zoufalství.

Sám Hospodin do děje aktivně vstupuje: např. když daruje Chaně syna Samuela (1S 1,19n); když k Samuelovi promlouvá (3,1nn; 4,1); když trestá pelištejské uzurpátory schrány (5,3nn); když osobně vybírá Saula a později Davida za krále (9,15nn; 16,12n) atd. Hospodin je však přítomen především svým slovem: prorok je heraldem Boží vůle, vůdcem lidu, učitelem i kritikem králů (1S 3,1.21; 4,1; 10,1nn; 13,13; 2S 12,7nn).

Hospodin je hlavní postavou, hlavním aktérem, ba *režisérem* dějů vyprávěných v 1-2S. Lidé ovšem nejsou pouhými herci, či dokonce loutkami v Boží ruce! Naopak, lidé proaktivně spoluvytváří dějiny: Samuelovo narození je odpovědí na Chaninu modlitbu (1S 1,17.19); království v Izraeli, později součást Božích plánů, byl bezbožný nápad Izraelitů (1S 8,4nn; 9,16); králové jednají podle svých, často skrytých motivů, a vytváří nové situace, na něž Bůh reaguje (1S 15,10nn). Mnohé v 1-2S se vůbec odehrává bez *výslovně* zmíněného Božího angažmá, bez jeho svolení či pokynu i bez zpětného komentáře, dokonce bez Boží milostivé nápravy zla, jež člověk způsobil (1S 17,34nn; 21,1nn; 25,1nn). Leckdy pouze hádáme, bylo-li jednání lidí správné, co o něm Bůh soudí, či co má do činění s Boží vládou nad Izraelem. Někdy jen odhadujeme, zda máme příběh číst jako poučení, nebo varování, jako pochvalnou zprávu, či jako kritické svědectví: Představuje např. Davidův vzestup k moci (čistě) Boží dílo, anebo je (také) výsledkem Davidovy vychytralosti a fortuny? Lidé jsou zkrátka živoucími, svobodnými a leckdy nevypočitatelnými *spoluautory* dějů 1-2S; Hospodin je zatažen do lidských záležitostí, tu zjevně, tu skrytě, tu zcela neuchopitelně.

SAUL A DAVID

1-2S jsou označovány za jedno z prvních děl světové literatury, ne-li dílo vůbec první, které líčí osudy *svobodně* jednajících lidí. Realistická plastičnost postav, stejně jako komplexnost jejich vzájemných vztahů je pozoruhodná a neměla by uniknout teologické či osobní četbě.

Knihy Samuelovy uvádí na scénu množství nejroztodivnějších postav: Chanu, ženu z lidu, a její rodinu, zvl. synka Samuele, budoucího vůdce Izraele. Kněze Élího a jeho dva nezdárné syny. Krále Saula a jeho děti, zvl. dceru Míkal a prince Jónatána a Iš-bóšeta. Dále a především Davida, pastýře, hudebníka, vojevůdce, štvance a nakonec krále; jeho bratry, manželky, předně Míkal, Abígajil a Bat-šebu, a děti, zvláště princeznu Támar a syny Amóna, Abšalóma. A v neposlední řadě Davidovy spolubojovníky i protivníky, Abnéra, Jóaba a další bohatýry. Jsou mezi nimi lidé slabí i zásadoví, proradní i věrní, odvážní i zbabělí, poslušní i svéhlaví, oběti i pachatelé. Právě lidé z masa a kostí, lidé s vnitřním životem, s komplikovanými vzájemnými vztahy a mnohdy nejednoznačnými motivacemi, vytváří příběh 1-2S; někteří aktivně jako hybatelé, jiní trpně coby „komparzisté“. Mezi nimi všemi samozřejmě vynikají obě hlavní postavy, Saul a David, muži rozdílní, a přece tak podobní...

Oba si Hospodin vyhlédl, do obou vkládal velké naděje (1S 9,15n; 13,14; 16,1.12; 11,15; 2S 5,2). Oba Samuel při obětním hodu soukromě pomazal za krále (1S 10,1; 16,12); obou se následně zmocnil Boží Duch (1S 10,9nn; 11,6; 16,13nn); oba byli schváleni lidem (1S 10,17nn; 11,14n; 2S 2,4; 5,1nn); a oba potvrdili Boží volbu energickým vítězstvím (1S 10,9; 11,6nn; 17,37nn; 2S 5,6nn). Oba jsou krásní, Saul mužně, David chlapecky (1S 9,2; 10,23; 16,12); s oběma se seznamujeme v pilné práci pro své otce, se Saulem při pátrání po ztracených oslicích, s Davidem ve stepi u ovcí (9,1nn; 16,11; 17,15); oba se odmítají pomstít za urážky ničemů (1S 10,27; 11,12n; 2S 16,10nn). A můžeme pokračovat: rodiny obou králů mají do

ideálu daleko (1S 18,20; 2S 13nn); oba si osobují kněžské privilegium oběti (1S 13,9; 2S 6,13.17n); ani Saul ani David nedotáhnou kletbu nad Amálekem do konce, nýbrž ponechávají si kořist – Saul pro oběti, David pro své spolubojovníky (1S 15,9n; 30,20); oba uvádějí lid svým zbrklým rozhodnutím do smrtelného nebezpečí (1S 14; 2S 24); oba se vážně prohřešují, a oba jsou schopni svůj hřích kajícně vyznat (1S 15,24n.30n; 24,17nn; 2S 12,1nn).

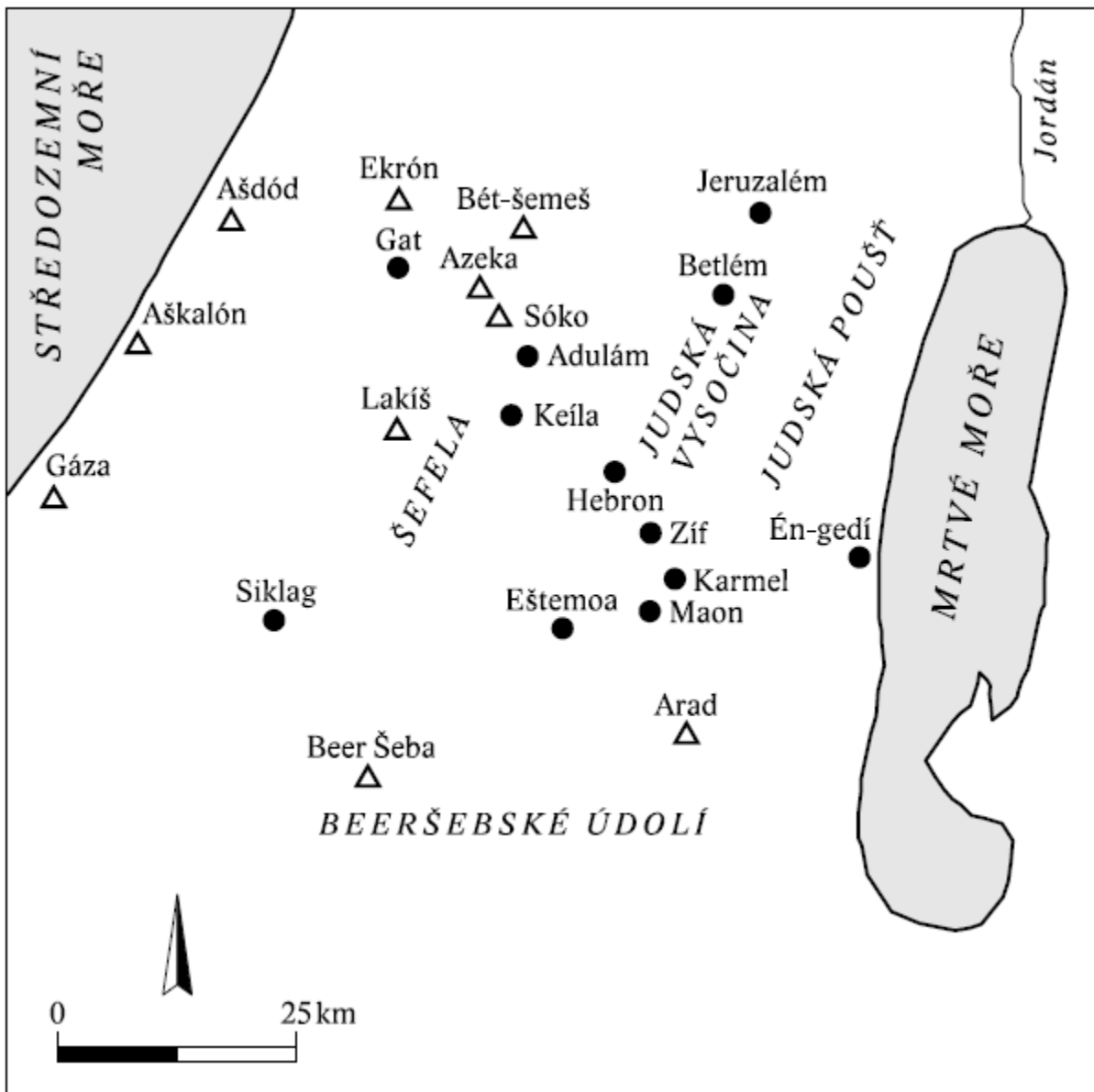
Přes všechny podobnosti ovšem Hospodin Saula zavrhuje, zatímco s Davidem uzavírá trvalou smlouvu (1S 13,13n; 15,22n; 2S 7,8nn). Bůh lituje, že hříšného Saula ustanovil králem nad svým lidem; a lituje zla, jímž kvůli Davidovu hříchu trestá lid (1S 15,11.29.35; 2S 24,16). Můžeme důvody Hospodinova rozdílného postoje hledat v rozdílných přístupech obou mužů ke svému pomazání? Zatímco Saul se zdráhá úřad přijmout – jako Mojžíš, Gedeon anebo Jeremjáš –, David si je svou způsobilostí zřejmě jist (1S 9,21; 10,21n; 17,36; 18,26). Je ovšem Davidův postoj opravdu následováníhodnější? Či naznačuje snad vypravěč v údělu prvního krále už předem jakýsi tragický, nezasloužený prvek, když ho nechá po oslicích pátrat marně, zatímco David je v každém svém díle úspěšný (1S 9,1nn; 17,34n)? A když snad jediný zcela nezištný skutek, jehož se Saulovi dostane, je pohostinnost čarodějnice v Én-dóru, hříšnice, jež unikla Saulovu meči a která králi vnutí zřejmě poslední večeři jeho života (1S 28,21nn)? Anebo je snad důvodem Saulova pádu jeho pověstná svéhlavost (1S 14,47)? Ani David přece neměl daleko ke mstivému násilí či ke lži, a to bez ohledu na *zřejmé* následky (1S 21,1nn; 22,22; 25,21nn). O Davidově sexuální slabosti pro ženy a jeho otcovské slabosti pro své nezdárné děti netřeba mluvit (1S 25,39n.43; 2S 3,2-4; 11,2nn).

Můžeme v textu 1-2S jistě stopovat rozdíly mezi Saulovým a Davidovým pokáním – Saul vyznává, pláče, slibuje, ke svému jednání se však vrací (1S 24,17nn; 26,21nn; 2S 12nn). Je tu také určitě rozdíl mezi Saulovou zoufalou umanutostí a Davidovou důvěrou a pokorou, byť všelijak kličující (1S 24,5nn; 26,8nn). Proč však Hospodin odmítá Saula hned po jeho prvním *výslovně* pojmenovaném selhání (1S 13,13n), zatímco Davidovi zachovává věrnost navzdory opakované slabosti?! Konečné řešení hádanky – snad záměrně ještě více zkomplikované podivným vyvrcholením knihy (2S 24) – nejspíše leží ukryto v Božím srdci, jež „*má své vlastní důvody*“ (Pascal).

DĚJINNÉ A ZEMĚPISNÉ SOUVISLOSTI

Příběh knih Samuelových se odehrává v 10. století př. n. l. (v zemi Izrael: doba železná); popisované reálie – řídké osídlení ve vesnicích, slabá centrální správa, pelištejská dominance na západě, chovatelství dobytka – odpovídají současným archeologickým poznatkům.

V tzv. al-Amarnské korespondenci ze 14. století př. n. l. si vládcové kananejských měst stěžují egyptským úřadům na řádění jakýchsi „Apiru“, nejspíše uprchlých zemědělců a pastevců, kteří vedli zbojnický život, tu a tam se však vyšvihli až k nejvyšším postům. David se svými lidmi na útěku před Saulem představují pozdější obdobu tohoto sociálního jevu: jsou na útěku před vládci a věřiteli (1S 22,1n; 23,13n), za žold slouží střídavě různým pánům, a to i nepřátelským (1S 21,10nn; 27,2nn), chrání vesnice před cizími nájezdníky (23,5), neštítí se ovšem boje ani proti vlastním lidem (1S 25,10n); také David se stává vládcem nejprve v okrajovém Hebronu, později v centru Jihu, Jeruzalémě (2S 2,4; 5,1nn).

Datum	SZ	NZ	
25. 2.	1S 1,1 – 2,10	1Pt 1,1-21	1S 1,1 – 2,10 Žena a dítě
26. 2.	1S 2,11 – 3,21	1Pt 1,22 – 2,10	
27. 2.	1 S 4,1 – 5,12	1Pt 2,11 – 3,7	
28. 2.	1S 6,1 – 7,1	1Pt 3,8 – 4,22	
1. 3.	1S 7,2 – 8,22	1Pt 4,1-19	1S 8 Zavrhlí mne
2. 3.	1S 9,1 – 10,9	1Pt 5,1-14	1S 15 Král a jeho lid
3. 3.	1S 10,10 – 11,15	2Pt 1,1-21	
4. 3.	1S 12,1-25	2Pt 2,1-22	
5. 3.	1S 13,1 – 14,16	2Pt 3,1-18	
6. 3.	1S 14,17-52	Mk 1,1-15	
7. 3.	1S 15,1-35	Mk 1,16-45	
8. 3.	1S 16,1-23	Mk 2,1-22	
9. 3.	1S 17,1-58	Mk 2,23 – 3,12	1S 17 Obr a chlapec
10. 3.	1S 18,1 – 19,18	Mk 3,13-35	
11. 3.	1S 19,19 – 20,42	Mk 4,1-20	
12. 3.	1S 21,1 – 22,23	Mk 4,21-41	
13. 3.	1S 23,1-28	Mk 5,1-20	
14. 3.	1S 24,1-32	Mk 5,21-43	
15. 3.	1S 25,1-44	Mk 6,1-13	1 S 25 Překazil svému služebníku zlý čin
16. 3.	1S 26,1 – 27,12	Mk 6,14-29	1S 26 Psanec a král
17. 3.	1S 28,1 – 29,11	Mk 6,30-56	
18. 3.	1S 30,1 – 31,13	Mk 7,1-23	
19. 3.	2S 1,1 – 2,11	Mk 7,24 – 8,10	
20. 3.	2S 2,12 – 3,19	Mk 8,11-38	
21. 3.	2S 3,20 – 4,12	Mk 9,1-27	
22. 3.	2S 5,1 – 6,23	Mk 9,28-50	2S 7 On vybuduje dům tobě
23. 3.	2S 7,1-29	Mk 10,1-22	2S 11 Král a jeho bližní
24. 3.	2S 8,1 – 9,13	Mk 10,23-52	
25. 3.	2S 10,1 – 11,26	Mk 11,1-19	
26. 3.	2S 12,1-31	Mk 11,20-33	
27. 3.	2S 13,1-38	Mk 12,1-27	
28. 3.	2S 14,1 – 15,12	Mk 12,28-44	
29. 3.	2S 15,13 – 16,14	Mk 13,1-20	
30. 3.	2S 16,15 – 17,29	Mk 13,21-37	2S 18,1 - 19,9 Král a jeho syn
31. 3.	2S 18,1 – 19,9	Mk 14,1-25	
1. 4.	2S 19,10-44	Mk 14,26-52	
2. 4.	2S 20	Mk 14,53-72	
3. 4.	2S 21	Mk 15,1-20	Mk 15,21-41: Ukřižovaný král
4. 4.	2S 22,1 – 23,7	Mk 15,21-47	
5. 4.	2S 23,8 – 24,25	Mk 16,1-20	Mk 16,1-8: Vzkříšený král a jeho svědkové

Biblické studium 1: Žena a dítě

25. – 28. února: 1S 1,1 – 2,10

Boží kralování nad jeho lidem a celým světem začíná v rodině, ve vztazích, v životě a srdci jednoho člověka. Příběh o prvních králích Izraele začíná u Chanu, ponížené ženy z lidu, jež nad svým údělem zvítězila skrze modlitbu: Hospodin jí dal vytoženého syna, budoucího pastýře Izraele.

Členění 1S 1,1 – 2,10

- Rozdělená rodina (1,1-8)
- Chanina modlitba (1,9-18)
- Chanina vyslyšená modlitba a splněná přísaha (1,19-28)
- Chanin chvalozpěv (2,1-10)

Výkladové poznámky

- Vyprávění 1-2S je zarámováno příběhy spojenými se svatyní, na začátku upadající, na konci kýženou: Příběh začíná prosbami neplodné ženy, ponižované spolu-manželkou, a končí pokáním „(omni)potentního“ muže, který přivedl do neštěstí svěřený lid (1S 1; 2S 24); 1S začíná žalmem triumfující matky a 2S končí písněmi triumfujícího krále (1S 2,1-10; 2S 22,1–23,7). Příběh o Chaně a jejím synovi, vyprošeném od Boha pro Boha (1,28), je tak předznamenáním a shrnutím celého vyprávění: 1-2S v kostce. Zvláště to platí o Chanině žalmu (2,1-10), jež typicky zvěstuje evangelium exodu a jehož ozvuky slyšíme ve SZ i NZ (Ž 107; L 1,46nn aj.): Boží vláda v něm prostupuje a propojuje osobní i politickou, rodinnou i národní, mateřskou i mesiášskou sféru.
- Modlitba (1,9-18) uprostřed lidského – a v tehdejší kultuře: také společenského - ponížení (1,5b-7.10n.15n; 2,1b.3), jakož i následná radostná věrnost vlastnímu závazku (1,11.20nn; 2,1) představují obrat v Chanině osobním žalu a jsou nadějí i pro národ Izraele, ohrožený a zmatený, stejně jako pro upadající svatyni (2,10; 3,1nn). Drzost silných a úspěšných (1,6n), kněžská moudrost (1,12nn), ani mužná snaha milujících (1,8) nepředstavují dostatečné řešení; tím je Boží odpověď! A tak tomu bude v 1-2S (srov. 1S 9-10; 16-17 atp.).
- Chanina modlitba (2,1-10) je osobní, a zároveň veřejná, ba *politická*: propojuje motivy z ženina příběhu (2,1b.3a) s osudy Izraele (2,4nn), resp. s typickými paradoxními situacemi osudových zvrátů z životů lidí a z dějin lidstva; spojuje mateřské vítězství – vyslyšené modlitby za narození syna – s triumfy krále, Božího mesiáše (2,10): Král je odkázán na Boží divy jako každá matka; a každá matka se podobá mocnému králi. Žalm je zarámován jednak jásavým „pozvednutím rohu“, tj. vítězstvím síly Chanu a krále (2,1.10); jednak varováním na adresu nepřátel, kteří uráží poníženou a vedou spor se svatým Hospodinem: bude je soudit (2,2n.8c-10). Jádro písně (2,4-8b) tvoří popis Božích soudů jakožto záchrany ponížených – v oblastech boje, obživy a plodnosti, života, majetku i postavení: Bůh Izraele převrací zavedené poměry! Hospodin *revoltuje* proti lidským „danostem“ a „řádům“. Ponižuje-li člověk člověka, soudí Bůh sebejistě a zjednává poníženým právo. Tak tomu bylo v Chanině případu a bude tomu tak v celých 1-2S: všemi podceněný David zvítězí nad favorizovaným Goliášem; všemocný David slabošsky podlehne sousedčině nahé kráse atp.
- *Téma diskuse nad textem, zvl. nad Chaniným žalmem, může být trojí: pochopení Chanina příběhu optikou jejího žalmu; na základě žalmu formulovat „teologii“ 1-2S; nacházet spojitosti s naší současností, resp. s vlastním životem. Cílem je povzbuzení k důvěře (a bázni) v Boží revoltující moc.*

Biblické studium 1: Žena a dítě

25. – 28. února: 1S 1,1 – 2,10

Boží kralování nad jeho lidem a celým světem začíná v rodině, ve vztazích, v životě a srdci jednoho člověka. Příběh o prvních králích Izraele začíná u Chany, ponížené ženy z lidu, jež nad svým údělem zvítězila skrze modlitbu: Hospodin jí dal vytouženého syna, budoucího pastýře Izraele.

Členění 1S 1,1 – 2,10

- Rozdělená rodina (1,1-8)
- Chanina modlitba (1,9-18)
- Chanina vyslyšená modlitba a splněná přísaha (1,19-28)
- Chanin chvalozpěv (2,1-10)

Podněty pro skupinku

- Proč asi Chana děkovala Hospodinu právě těmito slovy (2,1-10)? V čem žalm vyjadřuje její vlastní zkušenost? V čem tuto zkušenost překračuje?

- Knihy Samuelovy jsou zarámovány „žalmem triumfující matky“ (1S 2,1-10) a „žalmem triumfujícího krále“ (2S 22-23). V čem Chanin žalm předznamenává příběhy, které v 1-2S následují? Co nás Chana učí o Bohu a jeho způsobech, o člověku a Božím lidu?

- V čem je Chanin příběh, a zvl. její žalm inspirací, povzbuzením anebo varováním pro nás? Pro naši dobu?

Kázání 1: Dej nám krále

1. března (neděle Reminiscere): 1S 8,1-22

Pod hrozbou anarchie lid Izraele skládá naděje v lidského krále a vědomě tak odmítá Hospodinovu vládu a život v darované svobodě. Kdo však skutečně vládne v Izraeli, kdo mu zajistí skutečné bezpečí a svobodu?

Členění 1S 8,1-22

- Problém a lidem navržené řešení (8,1-6)
- Hospodinova diagnóza a soud (8,7-18)
- Rozhodnutí lidu (8,19-22)

Výkladové poznámky

- Monarchické zřízení je ve SZ hodnoceno rozporně: jednak je předmětem pozitivních zaslíbení smlouvy (Gn 17,6.16; 35,11; Nu 23,21; 24,7), je snad dokonce kýženým odrazem kralování Božího (Ex 15,18; Dt 33,5); jednak je negativně zatíženo konotacemi povýšenosti a neřádu (Gn 37,8; Dt 28,36; Sd 9,1nn). Mojžíšova Tóra budoucího krále pozitivně podřizuje Božímu zákonu a lidovému souhlasu, jen ho varuje před luxusem a před návratem do Egypta (Dt 17,14nn). Samuel naopak v popisu „práv krále“ – toto úsloví snad myšleno jako ironizující kritika - líčí monarchii jako demontáž osobních, politických a ekonomických svobod lidu, který Hospodin přece vyvedl z otroctví (1S 8,10-17; srov. v8; 10,18n.25). Pro 1S 8 je izraelská žádost o krále, ba království samo, zradou Hospodina a Božím soudem nad nevěrným Izraelem (8,7-9.18). 1-2S ovšem umí lidské království vřadit i do Boží vlády a spásy (1S 2,10; 9,16; 10,24; 2S 7), takže budoucí král David se stane ideálem pro sz proroky a v NZ vůbec předobrazem Pána Krista (Iz 11,1nn; L 1,32n aj.): zřejmě ne díky svým vladařským schopnostem, nýbrž spíše na základě schopnosti lidsky a duchovně zrát a obstát tváří v tvář ponížení či vlastnímu selhání (srov. 1S 23; 25; 2S 12nn; 24).
- Bezprostředním motivem žádosti o krále v 1S 8 je zkorumpovanost Samuelových synů (v1-4; srov. 2,11nn; 2S 15,1nn) a nejspíše i potřeba vojevůdce (1S 9,15n). Problémem žádosti není snad především touha podobat se okolním národům (8,5-6.20; srov. Dt 17,14) – jejichž krále Izrael permanentně porážel (srov. Joz, Sd). Hříchem je spíše nedůvěra v dostatečnost jednak kralování Božího, jednak „neúřední“ soudcovské správy (8,7n; 10,19; 12,1nn), stejně jako nevděk za svobodu, její vědomé odmítnutí a výprodej za zdání pořádku (8,5.10-17.19). Král je představen jako konkurent Hospodinův a otrokář Božího osvobozeného lidu, dokonce jako nastrojený Boží soud (v7.9.21.22.19). První král Saul - ale nejen on - pak potvrzuje tato varování (např. 1S 14,29nn; 16,13nn; 2S 24,1nn), ale i naděje (1S 11,1nn; 14,48).
- Samuel je v 1S 8, podobně jako Mojžíš v Ex - Dt, prostředníkem mezi Bohem a lidem (8,9-10.19-21). Není však pouhou pasivní hlásnou troubou, nýbrž subjektivně hodnotí situaci jinak než Hospodin a scénu aktivně dotváří (8,6n.22; srov. 15,10n.35 – 16,1nn). 1S 8 je nicméně vlastně opakem Ex 19.
- Klíčovými pojmy kapitoly jsou „král“ či „kralovat“, „uposlechnout hlasu“ (8,7.9.19.21.22). Klíčovou otázkou je: kdo kraluje Izraeli? Bůh je král osvoboditel lidu; lidský král – ve shodě s lidským nevděkem a povolností, ale i s Božím dopuštěním a soudem – lid naopak zotročuje.
- *Kázání může cílit na srovnání Boží a lidské vlády, na analýzu našich nadějí v lidské vedoucí, na hodnotu svobody a cenu, kterou člověk platí za domnělý řád a bezpečí. Kdo nám vládne, komu důvěřujeme? Kým jsou pro nás lidští páni a představení ve státě, ale i v církvi?*

Biblické studium 2: Král a jeho lid

2. – 7. března: 1S 15,1-35

Saul dostává od Boha za úkol vymýtit Amálekity a stvrdit tak zábor země zaslíbené. Úkol však provede po svém a v Božích očích ztrácí nárok na královský úřad; také Samuel krále opouští. Proč Saul selhal? A kdo ho nahradí?

Členění 1S 15,1-35

- Saul dostává od Hospodina úkol (15,1-3)
- Saul plní Boží zadání po svém (15,4-10)
- Boží verdikt a Saulovy výmluvy (15,11-23)
- Saulovo doznání a pokus o obnovu (15,24-31)
- Samuel dokončuje Saulův úkol (15,32-35)

Výkladové poznámky

- Centrálním motivem příběhu 1S 15 je autorita „Božího slova“ a problém „ne/uposlechnutí Božího hlasu“ (15,1a.10-11.13.16.19.20.22n.24.26). V opozici stojí „hlas lidu“ a strach z lidu (v24). Saul dostal od Samuela úkol vyhladit Amálekity; úkol však provedl po svém (15,8n), Bůh ho proto zavrhl jako krále (15,23b.26.28n). Poslušnost stojí nad kultem; neposlušnost a svéhlavost – v Saulově případě strach z lidu, populismus (15,24b) - jsou rovnou modloslužbě (15,22-23; srov. Iz 1,11-20; Oz 6,1-6; Ž 50; Mt 5,23n; 23,23). Saulův pád nicméně zůstává tajemstvím: zavržen je totiž už hned po prvním *výslovně zmíněném* hříchu – netrpělivé neposlušnosti (13,13n). Či lze snad za diskvalifikační považovat jeho váhavost (10,21-23.27; 11,2n; srov. Ex 3,11nn; Nu 12,1-3; 2S 16,5nn), zbrkllost (14,28-30.32-35.47; srov. 2S 24)? Důsledky jsou děsivé (16,14nn).
- Dalším důležitým motivem události je Boží lítost nad ustanovením Saula (15,11a.35b) a Samuelův hněv a distancující se (?) zármutek (15,11b.35a). Snad proto Samuel Boží lítost popírá (15,29). Či tak ohlašuje Boží rozhodnutí, že budoucího krále Hospodin za žádnou cenu neopustí (srov. 2S 7; 24; Ž 110 aj.)?
- Saulovo vítání se Samuelem snad prozrazuje špatné svědomí (15,13). Svou svéhlavost Saul dvakrát obhajuje zbožnými úmysly (15,14n.20n). Vypravěč naznačuje úmysly zjištěné (15,9); po Samuelově dvojím obvinění (15,17-19.22n) se Saul doznává: selhal kvůli strachu z lidu (15,24). Saul vyznává hřích dvakrát a dvakrát prosí Samuela, aby ho očistil a potvrdil v úřadě (15,24n.30): že by Saulovo pokání nebylo nezištné? Poprvé Samuel odmítá a opakuje verdikt (15,26-29); napodruhé však Saulovi vyhoví, ale sám dokončí jeho úkol (15,31nn).
- Amálek byl nepřátelský kmen, který měli Izraelci vyhladit, až dokončí obsazení země (15,1-3; Ex 18,8nn; Dt 25,17-19): Dostává snad Saul po prvním zavržení tímto privilegovaným úkolem druhou šanci (15,1-3 vs. 13,13n)? Propadlé kletbě – ne kletbě - bylo považováno za „velesvaté“, tj. náleželo to pouze Bohu a bylo často určeno k zániku (Lv 27,28n aj.). Kletbu vyhlásil Bůh nad kananejskými národy a nad Amálekem (Dt 20,17 aj.). Jelikož se Kénijci, potomci Mojžíšova tchána Jitra (Sd 1,16), zachovali vůči putujícímu Izraeli milosrdně, byli Saulem ušetřeni, třebaže sídlili s Amálekem (15,6). Vyhlazení kananejských národů je v Bibli líčeno jako *neopakovatelný* akt související s darem země a s Božím soudem; později je aplikováno v *přeneseném* smyslu (Ezd 6,1nn). Totální válka coby *obecný* princip – v dějinách občas praktikovaný - odporuje se i nz étosu (srov. Dt 20; 21,10-14). Ještě David bojoval se zbytky klatých národů (2S 5,6nn aj.) i s Amálekity, jejichž majetek také nezničil, nýbrž rozdal jako kořist svým mužům (1S 30,1nn).
- *Rozhovor se může týkat jednorázového charakteru totální války ve SZ (Jozue, Saul, David) a obecných rysů lidské neposlušnosti.*

Biblické studium 2: Král a jeho lid

2. – 7. března: 1S 15

Saul dostává od Boha za úkol vymýtit Amálekity a stvrdit tak izraelský zábor zaslíbené země. Král ovšem úkol provede po svém a v Božích očích tak ztrácí nárok na královskou korunu. Proč Saul selhal? A kdo ho nahradí?

Členění 1S 15

- Saul dostává od Hospodina úkol (15,1-3)
- Saul plní Boží zadání po svém (15,4-10)
- Boží verdikt a Saulova obhajoba (15,11-23)
- Saulovo doznání (15,24-31)
- Samuel dokončuje úkol (15,32-35)

Podněty pro skupinku

- Čím se Saul prohřešil? A jak maskuje svůj hřích?
- Jakou cenu má poslušnost a neposlušnost podle 1S 15?
- Jakou roli zde hraje lid?
- Jaký vliv má nás naše okolí?

Kázání 2: Vyhlédl jsem si krále

8. března (neděle Oculi): 1S 16,1-13

Hospodin si namísto zavrženého Saula vyvolil za krále Davida, nejmladšího ze synů Jišaje Betlémského. Boží důvody jsou zatím skryté, stejně jako Davidovo pomazání.

Členění 1S 16,1-13

- Boží plán: „Vyhlédl jsem si krále“ (16,1-5)
- Prvotní neúspěch: „Hospodin nevyvolil žádného z nich“ (16,6-10)
- Konečný zdar: „To je on“ (16,11-13)

Výkladové poznámky

- Hospodin má s izraelským královstvím vyšší plány, než jak je uskutečňuje svéhlavý a nyní už zavržený Saul a než se zdálo z Božích varování (2,1.10; 13,14; 15,28; srov. 8,7nn; 10,19): Za krále lidu si vyhlédl člověka „lepšího“, muže „podle svého srdce“, jehož „srdce“ ob stojí v Božích očích (16,7). Nic bližšího se o Davidových kvalitách a předpokladech zatím nedozvídáme. Text kontrastuje mužný vzhled jmenovitě nejstaršího z bratří Elíaba s Davidovým chlapeckým šarmem (16,7.12a; 17,42); stejně i Elíabovu domnělou způsobilost, resp. způsobilost *sedmera* účastníků hostiny s Davidovým nerovnoprávným postavením syna osmého – snad syna jaksi *navíc* (16,6.11). V kontrastu zde stojí také vnímání *lidské* (Samuelovo) a *Boží*, stejně jako lidské kvality *vnější* a *vnitřní*, snad charakterové (16,7). Ve shodě s 1S 2,1-10 Hospodin volbou nejmladšího, podceněného, chlapeckého Davida na úkor starších, způsobilých a mužných bratří převrací „řád“ věcí a lidskou logiku (srov. Gn 21,12; 25,23; 37,5nn).
- Ve shodě s lidskou logikou je ale samotné vyjevení volby (Boží dílo se odehrává v reálném světě politiky): Samuel se těžko zbavuje smutku nad Saulem (16,1; 15,35) a označit nového krále se bojí – jde o život (16,2a). Bojí se i betlémsští starší: snad kvůli kontaktům s královým kritikem, snad kvůli Samuelově nevypočitatelnosti (16,4; srov. 12,1nn). Bůh Samuelovi radí podvratnou činnost utajit a spojit ji se zbožným aktem (16,2-5): text se zdá napovídat, že obětní hod měl být pouze zastíracím manévrem, po splnění úkolu Samuel odchází, k hodu snad vůbec nedojde (16,5.11.13c; srov. Ex 1,15nn; 1S 21,1nn; 1Kr 22,19nn). Praxe obětních hodů mimo svatyni navíc zjevně odporuje ideálu centralizovaného kultu (Dt 12) a bez vysvětlování odráží neutěšené poměry soudcovské doby (i Boží ideály potřebují čas k prosazení). Tak jako Samuelova role při Davidově volbě je konspirativní, zůstává i Boží role v jakémsi šerosvitu (dokonce ani biblický text leckdy neodhaluje a nevysvětluje všechna tajemství Božích cest v dějinách světa a církve).
- Samotný akt kopíruje Saulovo povolání: Davida si vyhlédl Hospodin (16,1.12; 9,15nn). Označuje ho Samuel, a to v souvislosti s obětním hodem (16,2nn; 9,22nn). David je odvolán zprostřed všední práce (16,11; 9,1nn). Vrcholem aktu je původně zřejmě kněžské pomazání olejem, zatím v soukromí (16,12n; 10,1; srov. Ex 29,7; Ž 133,2 aj.), protože je král titulován „pomazaný“ – mesiáš, v řeckém překladu SZ *christos* - Kristus (16,6; 2,10; 2,35; 12,3.5; 24,7; 26,9; 2S 22,51; 23,1; Ž 2,2; Iz 45,1 aj.). David je zmocněn Božím Duchem (16,13; 10,6.10nn; 11,6; srov. 16,14) a zmocnění stvrdí mocnými činy (17,45nn; 11,1nn). Také lid musí jeho volbu přijmout (2S 2,4; 5,1-3; 1S 10,17nn; 11,14n). David je prototypem Mesiáše: reprezentantem lidu i Božím zmocněncem, předobrazem Krále (Ab 3,13; Ž 105,15; Iz 9,6; 16,5; Jr 23,5 aj.; Mt 1,1; L 2,11).
- *Kázání se může zaměřit na kriteria Boží volby ke službě a správě v jeho lidu, na rozdíly lidských a Božích úsudků, na skrytost Božích cest; na Boží řešení lidských krizí. Jak tento příběh osvětluje Mesiáše Ježíše?*

Biblické studium 3: Obr a chlapec

9. – 14. března: 1S 17,1-58

Mladičský pastýř David se chápá příležitosti prokázat, jaký bude příští král Izraele, muž podle Božího srdce. Všemi podceňován, v Hospodinově jménu porazí obra Goliáše a zachrání Boží národ před pelištejskou hrozbou. Hospodin totiž nezachraňuje mečem! Jak tedy zachraňuje?

Členění 1S 17,1-58

- Problém: válka s Pelištejci a Goliáš (17,1-11)
- Řešení na obzoru: David a jeho bratři (17,12-30)
- Řešení se blíží: David a král (17,31-39)
- Problém vyřešen: David a Goliáš (17,40-51)
- Dohra: vítězství nad Pelištejci (17,52-58)

Výkladové poznámky

- Pastýř David byl – podle Božích pokynů (13,14; 15,28) – Samuelem označen za budoucího krále Izraele a zmocněn Duchem (16,12n; 9,15nn; 10,1): vítězství nad obrem se může jevit jako Davidův první královský čin (srov. 11,4nn). Jelikož bylo Davidovo pomazání soukromé (srov. 2S 5,3) a jeho vzhled nenapovídá nic o vojenských schopnostech (1S 16,12; 17,42), je úspěch překvapením (17,33.39.55nn). Goliáš měřil kolem 3 m, jeho zbroj vážila přes 50 kg; David je naopak popisován jako krásný chlapec a jeho výzbroj sestává z pastýřské hole a praku. Text – pro biblické vyprávění netypicky - věnuje velkou pozornost *vnějším* popisům, zde zvláště popisům zbraní (17,4-6.38.40.43.45.74): o adekvátní výzbroj v 1S 17 právě jde!
- Davida všichni podceňují, až na Davida (17,26.29n.32-37.45-47): za předpoklad úspěchu David považuje své pastýřské zkušenosti a Boží pomoc. V rozhovoru se Saulem přirovnává lid ke svým ovcím, Goliáše k šelmám a sebe k pastýři (králi?). Saul jej obléká do královské zbroje – David má vypadat jako Goliášova replika (17,5-7.38n). David králův meč odmítá (17,39.45.47.50) a říká, že bude bojovat svým navyklym způsobem (17,34-37.40): Asi proto užívá líčení Davidova útoku pojmu z jeho pastýřského svědectví: bít, silně chytit, povstat, zabít (17,34-36.48-51). Nezachraňuje-li ovšem Bůh mečem (17,47), jak zachraňuje? V 1S 17 zřejmě pomocí lidského umu a skrze mladickou důvěru v Hospodina (a vlastní zkušenosti): V popředí vyprávění je Davidova mladická pravdomluvnost, jeho loajalita k Izraeli a jeho Bohu, jeho všední pastýřská zkušenost (a sebedůvěra) a prostá důvěra v Hospodinovu věrnost vůči Izraeli.
- Jaká je zde Boží role? Nikde není výslovně řečeno, že Bůh Davida vedl či chránil, jen David to vyznává (17,37.45-48). V popředí naopak stojí právě David. Hospodin je pro Davida Bohem smlouvy – nazývá Pelištejce „neobřezanci“ (17,26.36) - a Bojovníkem (17,34nn.45nn). Střet s Goliášem je ve starověkém pojetí bojem mezi božstvy (17,43n.45-47): oba zápasníci se proto posmívají protivníkovým zbráním, oba svolávají boží pomoc, oba vyhrožují ve jménu svého boha: Podle Davida se ukáže, že Hospodin je Bůh hodný toho jména, resp. jakýže Bůh je Hospodin (17,46c-47).
- Davidův portrét v 1S 17 se ale jeví komplikovaněji: Mluví z Eliába jen zhrzená závist, či snad bratr ví, o čem hovoří (17,28n; srov. 17,26; 18,26; 21,2nn)? Další vyprávění nezakrývá Davidovy charakterové slabosti.
- *Hlavní otázkou příběhu je: Jak Hospodin zachraňuje (17,47)? A jaký bude příští král Izraele? Cílem diskuse nad 1S 17 může být povzbuzení, abychom počítali s přirozenými dary, které každý od Boha má, resp. se zkušenostmi, jichž jsme ve všedním životě nabyli.*

Biblické studium 3: Obr a chlapec

9. – 14. března: 1S 17,1-58

Mladičký pastýř David se chápá příležitosti prokázat, jaký bude příští král Izraele, muž podle Božího srdce. Všemi podceňován, v Hospodinově jménu porazí obra Goliáše a zachrání Boží národ před pelištejskou hrozbou. Hospodin totiž nezachraňuje mečem! Jak tedy zachraňuje?

Členění 1S 17

- Problém: válka s Pelištejci a Goliáš (17,1-11)
- Řešení na obzoru: David a jeho bratři (17,12-30)
- Řešení se blíží: David a král (17,31-39)
- Problém vyřešen: David a Goliáš (17,40-51)
- Dohra: vítězství nad Pelištejci (17,52-58)

Podněty pro skupinku

- Jak je vylíčen Goliáš a jak David? Všimněte si, kde všude se v 1S 17 mluví o zbraních; proč asi?
- Jak Bible prezentuje Davida? Jak David hodnotí sebe sama a jak ho vidí druzí?
- „Hospodin nezachraňuje mečem,“ říká David (17,47). Jak tedy podle 1S 17 Hospodin zachraňuje? Jakou roli v příběhu Bůh vůbec má?
- Kdo či co jsou naši Goliášové? Jak s nimi můžeme bojovat podle Davidova vzoru? Jaké máme předpoklady pro své zápasy?

Kázání 3: Překazil svému služebníku zlý čin

15. března (neděle Laetare): 1S 25,1-42

Psance Davida urazí hamižný statkář Nabal. Jen moudrost a loajalita krásné Abígajil zachrání domácnost jejího manžela před Davidovou mstou a zabrání budoucímu králi pošpinit se zločinem. Nábala soudí sám Bůh a David získává manželku.

Členění 1S 25,1-42

- Konflikt: David a Nabal (25,1-13)
- Prostředkování: Abígajil a David (25,14-35)
- Dvojí dohra: Abígajil a Nabal, David a Abígajil (25,36-39a.39b-42)

Výkladové poznámky

- 1S 24-26 se odehrává v oblasti jihovýchodně od Hebronu, Nabalův Karmel není totožný s tím Eliášovým na severu (25,1c-2). Dozvídáme se více o způsobu života Davidových psanců – pobývali mezi místními lidmi a chránili je (25,7n.10n.15n.18; 23,1-5) - i o izraelské společnosti: Jsou tu nezávislí statkáři, jejich zaměstnanci či otroci i lidé mimo zákon (25,2nn), úřední moc je daleko, více méně nepřítomná.
- Dovídáme se i o charakteru a temperamentu postav: Nabalova domácnost a manželství jsou kvůli pánovu charakteru – lakomý, namyšlený, obžerný - v otevřeném rozvratu (25,3.14-17.19b.25.36n). Čeledíni a Abígajil chtějí nicméně společný život bránit: Čeledíni počítají s diskrétností a bystrostí paní; Abígajil tajně přebírá manželovy povinnosti, riskuje život, dokonce na sebe bere Nabalovu vinu (25,14nn.23nn). David chtěl jen využít tradiční pohostinnosti v kontextu veselice: podíl na střížích nežádá jako výpalné, nýbrž jako spravedlivou mzdu, dovolávající se svědectví Nabalových pastýřů (25,5-8). Na urážlivé odmítnutí odpovídá však spíše jako bandita - přísahami násilí proti celému domu (25,13.21n.34; srov. 24,4-6; 26,8nn). Naštěstí ho Abígajil svou pokorou, štědrostí, ale i decentním napomenutím uklidní (25,24nn), za což je David vděčný (25,32nn.39nn). Je za Davidovým bezohledným násilnictvím smutek za zesnulým Samuelem (25,1; srov. 19,18), chvilková slabost, či jde snad o trvalou charakterovou slabost - někdy emotivní, jindy vypočítavou (srov. 17,28; 18,26n; 21,1nn aj.)?
- Abígajil na poslední chvíli zabrání Davidovi „dopustit se krveprolití a pomoci si vlastní rukou“ (25,26.33.39) – to je zřejmě jádro příběhu, potvrzující ostatně Davidovo vlastní stanovisko (24,7.11-13; 26,18nn). Je mu zabráněno v činu, kterým by jednak svévolně zaujal Boží soudcovské místo, zradil Boží důvěru i svou důvěru v Boha, jednak by ublížil nevinným a pošpnil své budoucí kralování (25,24-31.32-34). Abígajil Davida utišuje štědrostí (25,18n), pokorou, výmluvností: Klaní se mu; bere na sebe Nabalovu vinu – věru mesiášský postoj -, byť o svém muži mluví zřetelně a tvrdě (25,26b.29); otevřeně pojmenovává i Davidův potenciální hřích; připomíná mu zaslíbený trůn a Boží ochranu (25,28-31; srov. 2S 7,11). Její vystoupení je poddané i kritické, spontánní i promyšlené, žensky šarmantní i prorocky autoritativní. Ona i David za kulisami nicméně vidí Boží jednání (25,26.32.39).
- Manželství Davida a Abígajil je po Nabalově shůry způsobené smrti – jediná vypravěčova zmínka o Božím přímém zásahu v kapitole (25,37-39) - téměř logickým pokračováním setkání, byť v samotném setkání o jejich vztah nešlo (25,39nn). Suchý dovětek kapitoly napovídá, že David nebyl romantik a ženy byly jeho vášní či důkazem moci a figurkami politické hry (25,43n; srov. 18,17-29; 2S 3,2-4; 3,14-16; 5,13-16).
- *Kázání se může zaměřit na roli Abígajiliny moudrosti a loajality v kontextu Nabalovy i Davidovy hlouposti. Kde jsou naše slabiny? Jak nás Bůh vychovává? Jak napomínáme bližní?*

Biblické studium 4: Král a psanec

16. – 21. března: 2S 26,1-25

David, následník trůnu, je na útěku před žárlivým a Bohem zavrženým králem Saulem. Opětovně se se svým protivníkem potkává a má možnost se Saula zbavit. Jak se zachová?

Členění 1S 26,1-25

- Saul Davidovi v patách (26,1-4)
- David v Saulově táboře (26,5-12)
- David mluví se Saulem (26,13-25)

Výkladové poznámky

- Poté, co David od žárlivého, vraždivého krále uprchl (1S 18-20), uchýlil se pod ochranu Pelištejců a Moábců (1S 22). Na Gádův pokyn se však vrací mezi své lidi a skrývá se nejprve v Šéfele na západě (1S 22-23); děje 1S 24-26 se odehrávají v Judské poušti východně od Hebronu (En-Gedi, Karmel, Zíf).
- Obě setkání (1S 24 a 26) vykazují řadu paralel: David je zrazen místními obyvateli a králem takřka dostižen (24,1-4; 26,1-4). David může Saula zabít – v En-Gedi nic netušící král vykonává potřebu nedaleko Davidova úkrytu, v poušti Zíf je to David, kdo se vplíží do Saulova spícího tábora -, k definitivnímu řešení ho dokonce povzbuzují jeho spolubojovníci (24,4-5; 26,5-10; srov. 2S 16,9n; 19,22n). David rady odmítá – Saul, byť nepřátelský a Bohem zavržený, je pro něj stále právoplatným králem - a spokojí se s trofejí (24,5n.12; 26,11.22). David Saula oslovuje, vysvětluje mu své stanovisko a prokazuje nevinu (24,9nn; 26,13nn); Saul se kaje, potvrzuje Davidovu převahu, ba jeho královskou budoucnost (24,21!) a žádá milost pro své potomky, navíc Davidovi slibuje beztrestnost (24,17nn; 26,21.25). David však Saulovi nevěří a skrývá se (27,1nn).
- David i jeho muži vnímají Saulovu bezbrannost jako Boží řízení a příležitost shůry (26,8.23; 24,5), kterou ale zásadně nelze využít, resp. ve které se David má osvědčit: Prokazuje milosrdenství nepříteli, což, jak doufá, je modelem Božího jednání vůči němu samotnému (26,23n); vzdává také náležitou poctu králi – nazývá ho „Hospodinovým pomazaným“, mesiášem, sám již pomazaný (16,1nn), a uznává tedy původ a legitimitu Saulova úřadu (26,9.11.16); dokazuje svou nevinu *a Saulovu vinu* - rétorikou ironie, ale i upřímného zděšení (26,15n.18nn) -, přičemž za rozhodčího *a soudce* vyzývá Hospodina (26,10n.16.19n.23n). Davidova zdrženlivost či pokora tváří v tvář králi je o to nápadnější, že jindy David neměl daleko k násilí a mstě (srov. 25,13.22.33n); zde je zdrženlivý, neboť doufá v Boží zásah (26,10.24; srov. 24,13.16; Ž 18; 34; 57).
- David se „Hospodinova pomazaného“ násilně nedotýká, nebere spravedlnost do vlastních rukou, projevuje dokonce i jisté skrupule (24,6n), prokazuje králi náležitou poctu, jeho odbojný postoj je nicméně zřetelný: Pravdivě pojmenovává bezpráví i své pocity (26,18-20), odvolává se k nejvyšší soudní instanci, tj. důvěřuje v Boží ochranu a soudy (26,23n); pokorně, ale jasně, ba s nádechem ironie krále kritizuje (26,19nn); nevydává se nepříteli, byť kajícímu, všanc (26,21.22-25). Davidovo jednání se Saulem může být příkladem kvakerského principu „speak truth to power“ (říkat mocným pravdu), tj. nenásilné kritiky a odstupu od zkorumpované moci. Obdobný nenásilný postoj projeví David už jakožto král vůči svým nepřítelům (2S 9; 14; 16; 19); podobně – tj. i za cenu oběti bezpečí a života - kritizují nehodné mocné, a to politiky i duchovní, sz proroci, nz apoštolové anebo Kristus Ježíš (Ez 11; 13; 34; Mt 23; J 19 aj.) a mnozí v dějinách i dnes.
- *Tématem rozhovoru může být Davidův postoj vůči Saulovi: kombinace pokory a odporu, úcty před Božími řádami a kritikou, milosrdenství vůči nepříteli a důvěry v Boží soud. Jak se stavíme vůči zneužívání (politické či duchovní) moci? Jaké jsou meze kritiky, odstupu, odporu? Kde je základ Davidovy vnitřní svobody?*

Biblické studium 4: Král a psanec

16. – 21. března: 2S 26,1-25

David, následník trůnu, je na útěku před žárlivým a Bohem zavrženým králem Saulem. Opětovně se se svým protivníkem potkává a má možnost se Saula zbavit. Jak se zachová?

Členění 1S 26

- Saul Davidovi v patách (26,1-4)
- David v Saulově táboře (26,5-12)
- David mluví se Saulem (26,13-25)

Podněty pro skupinku

- Co všechno David Saulovi sděluje?

- Jak lze popsat Davidův postoj vůči Saulovi? Jak David svůj postoj zdůvodňuje?

- Jaký je náš postoj k autoritám obecně a k těm, které zneužívají svou moc, ať už politickou a úřední či osobní anebo duchovní?

- Co se můžeme naučit od Davida o možnostech kritiky, odstupu a odporu?

- Jak to vypadá s kulturou kritiky u nás ve sboru, v církvi?

Kázání 4: On vybuduje dům tobě

22. března (neděle Judica): 2S 7,1-29

Po Saulově smrti se David stává králem Judy i Izraele. Do svého města dává dokonce převést schránu Boží, umístěnou v provizoriu. Dům Božímu jménu však David nevystaví, to Bůh slibuje vystavět dům pro Davida.

Členění 7S 7,1-29

- Davidovy úvahy (7,1-3)
- Hospodinova odpověď (7,4-17)
- Davidův dík a prosby (7,18-29)

Výkladové poznámky

- Od Saulovy smrti (1S 31) je David na vzestupu: Jeho kmen ho pomazává za krále (2S 2,4) a Saulovci, reprezentovaní Íš-bóšetem a Abnérem, upadají (3,6 – 4,12). David dobývá Jeruzalém, je korunován všemi kmeny (5,1nn); poráží Pelištejce (5,17nn) a přenáší Boží schránu k sobě (6,1nn). Uvažuje nahradit přenosný Boží stan pevným chrámem: snad nechce nad Boha vyčnívat (7,1-2). Bůh ale jeho plány obrací (7,5.11b).
- Klíčové je tu slovo „dům“ (7,1.5-7.11.13.27.29). Kontext pracuje s různými významy: budova, rodina, klan, potomstvo, kmen, národ, dynastie, království (2S 3,1.6; 4,5; 5,11; 6,3.11; 7,11-13.16.27-29). V 2S 7 se z „domu“ - chrámu stává „dům“ - pozeňaná rodina, věčné dynastické království, potomstvo, ba potomek, který bude mít unikátní vztah s Hospodinem a vystaví mu chrám. Klíčová otázka zní, kdo komu staví „dům“: David Bohu, anebo Bůh Davidovi? Skutečným stavitelem „domu“ – z lásky a pro svou slávu, zásadně pro dobro svého lidu Izraele, ale i dobro Davidovo – je Hospodin (7,8-11.16.18nn; srov. Ž 127).
- Na Davidovy nedořečené úvahy (7,1n) Bůh skrze Nátana (srov. 12,1nn; 1Kr 1,11nn) odpovídá, že a) dosud dům nepotřeboval (7,5-7), b) naopak věnoval se Izraeli a Davidovi (7,8-11a), v čemž c) hodlá pokračovat: vybuduje dům Davidovi: Dá mu potomka, jenž se ujme stavby chrámu, bude Božím synem a předmětem zvláštní milosti, v případě jeho neposlušnosti pak běžné výchovy, a jehož dynastie přetrvá v Izraeli „navěky“ (7,11-16). Podobný obsah má i Davidova odpověď (7,18nn): David srovnává svou nepatrnost s Boží velikostí (7,18-21), podivuje se nad Božím vztahem k Izraeli (7,22-24) a prosí o splnění vyřčených slibů (7,25-29). Rozhovor o „domu“ se týká Hospodina a Davida, a zásadně i Izraele (srov. 5,12): Úděl Davida a Izraele jsou provázané, ne-li záměnné (mesiáš je reprezentantem lidu)!
- O kom je řeč v 7,12-15? Předně o Šalamounovi, staviteli chrámu, o moudrém, a přece osudově *selhávajícím* (1Kr 5,19; 6,12n; 8,17-21; 1Pa 28,6n; srov. 1Kr 11-12; 2S 7,14b). Ve SZ jsou zaslíbení z 2S 7 spojována také přímo s Davidem – David sám se namísto Šalamouna stává Božím synem - anebo s jeho *upadající* dynastií (Ž 89; 132; Ž 2; 110), resp. s prorockou nadějí na její poexilní obnovu (Iz 9,6; 11,1nn; Jr 23,5nn; 31-33; Ag 2,20nn; Za 4,6nn aj.). Na otázku, kdo je synem Božím, resp. synem Davidovým, NZ odpovídá svědectvím o Ježíši (Mt 1,1; 3,17; L 1,31-33 aj.). Rovněž Davidova touha vystavět Bohu přibýtek mezi lidmi se ozývá ve SZ i NZ (1Pt 2,5 aj.)
- *Kázání se může zaměřit na Boží lásku předcházející každou lidskou lásku k Bohu (zaslíbení Davidovi) a na lidskou odpověď na tuto Boží milost (Davidova modlitba). Kázání může také odpovídat na otázku, jak Bůh staví „dům“ svému člověku (rodina, výchova, život uprostřed Božího lidu), chce-li tento stavět přibýtek Bohu. Téma naplnění slibů v Šalamounovi a v Kristu se rovněž nabízí, zvl. i v souvislosti s Velikonocemi.*

Biblické studium 5: Král a jeho bližní

23. – 28. března: 2S 11,1-27

Na vrcholu moci – smluvní partner Boží, zajištěný v Jeruzalémě, vítěz nad sousedními národy – David selhává jako muž i jako král. Lstivými pokusy zaretušovat svůj hřích jen zabředává do zla, jež mu Hospodin sice později odpustí, pro Davidovu rodinu a vládu se však stane trvale osudným.

Členění 2S 11,1-27

- Problém: král a sousedova manželka (11,1-5)
- Neúspěšný pokus o řešení problému: soused a jeho manželka (11,6-13)
- Úspěšný pokus o řešení problému: soused ve válce (11,14-25)
- Otevřený problém: král a Hospodin (11,26-27)

Výkladové poznámky

- David je na osobním, duchovním i politickém vrcholu (2S 5-10); v1 možno číst kriticky (ale srov. 21,17). Slabost pro ženy, stejně jako lepkavý svod „neomezených“ možností královské moci, se za letní - čas válek - sestry stanou Davidovi léčkou (11,2; 1S 18,26; 2S 39,43; 2S 5,13; 12,8). Text lze číst jako analýzu politického zločinu: David zneužívá svou moc; tahá za nitky; věc se mu opakovaně vymyká z ruky (11,5.9.13.27c). Bůh Davida skrze proroka Nátana usvědčuje (12,1-6.7-13a), omilostňuje (12,13), královo smilstvo a intriky však budou mít trvalé důsledky v rodině i říši (12,10-12.15nn; 2S 13-20; 23,39 – 24,1).
- David je v celé kapitole představen jako „kmoťr“, který má na špinavou práci své lidi – sloveso „poslat“ 12x (11,1.3.4.5.6.12.14.18.22.27; 12,1.25). Bat-šeba, krásná manželka významného důstojníka (17,9.13; srov. 23,24-39), je zobrazena jako pasivní poddaná (11,5.26n). Králův soused Uriáš, nejspíše příslušník pohanského kmene (srov. 8,18; 15,18nn), je loajální a přísně zbožný (11,9.11-13; srov. Ex 19,15; 1S 21,5n).
- Opakovaný pokus o retuš nechtěného těhotenství nevyjde. Uriáš nedá na králův „přátelský“ zájem, pomíjí vínem umocněné pobídky (11,7n.10.13); král tedy sahá k „politickému řešení“ (11,14n): Posílá souseda zpět na frontu a žádá generála Jóaba, aby zařídil jeho smrt. David hřích deleguje („poslat“) – sám si nešpiní ruce – a zatahuje do zločinu další lidi, vydírá a zavazuje si je; jedním z článků v tomto řetězu je dokonce Uriáš, nic netušící kurýr králova listu, vlastního rozsudku smrti. Zřetězení zla dává aktérům pocit neviny – každý jen plní rozkazy -, umožňuje ovšem také původce zpětně vystopovat (12,1nn).
- Každý další vtažený agent musí chránit sebe: původní příkaz „vylepšit“, připojit další lži, jak v provedení, tak v následné interpretaci. Král přikazuje nechat Uriáše o samotě zahynout (11,15): Jóab s ním nechá pro větší nenápadnost zahynout celou jednotku (11,16n). Aby se král nad vyššími ztrátami nerozlítil, nařídí Jóab poslovi, aby si zprávu o Uriášově smrti nechal coby trumf až na konec, jako odpověď na králův případný hněv (11,19-21): Tak je ovšem posel zasvěcen do spiknutí a ohrožen na životě; a tak sám Jóabův vzkaz upravuje tak, aby zmínka o Uriášově smrti „nevyčnívala“ na konci, a posel mohl předstírat nevědomost (11,22-24). Nadto je vždy řečeno, že „také Uriáš padl“ (11,17.21.24): jeho smrt se udála mimochodem. Davidova „pastorační“ odpověď o válečné mašinerii, která bez lidského přičinění požívá oběti, svědčí o sebeklamu moci (11,25). Hospodin – zmíněn až zde - to však vidí jinak (11,27c; srov. 12,9n).
- *Tématem diskuse nad textem může být anatomie politického zločinu, ale i hříchu obecně: pokrytectví, zneužívání přátelství i lidí, delegování zla, „vyvíňování se“ skrze vtahování druhých, „sebeobrana“ aktérů pomocí množení lži; ale také možnost kritiky. Cílem může být posílení citlivosti vůči našim způsobům, které odporují duchu evangelia (L 22,24-30).*

Biblické studium 5: Král a jeho bližní

23. – 28. března: 2S 11,1-27

Na vrcholu moci – smluvní partner Boží, zajištěný v Jeruzalémě, vítěz nad národy – David selhává jako muž i jako král. Lstivými pokusy zaretušovat svůj hřích jen hlouběji zabředává do zla, jež mu Hospodin sice odpustí, pro Davidovu rodinu a říši se však stane osudným. Jaká je fyziologie politického zločinu? Jaká je anatomie lidského hříchu?

Členění 2S 11

- Problém: král a sousedova manželka (11,1-5)
- Neúspěšný pokus o řešení: soused a jeho manželka (11,6-13)
- Úspěšný pokus o řešení: soused ve válce (11,14-25)
- Otevřený problém: král a Hospodin (11,26-27)

Podněty pro skupinku

- Proč asi David zhřešil? Proč podléháme svým pokušením my? Jak s nimi bojujeme?
- Jak se David pokouší zaretušovat svůj hřích? Jaké strategie nekajícího jsme vyvinuli my?
- Porovnejte Davidovy instrukce pro Jóaba s Jóabovým provedením rozkazu. A porovnejte Jóabův vzkaz Davidovi, resp. jeho instruktáž posla, s poslovou audiencí u krále. V čem se jednotlivé události či promluvy liší? Proč asi? Co obměny vypovídají o zúčastněných osobách? Co vypovídají o povaze politického zločinu, případně o hříchu obecně?
- Kde ve svém životě narážíte na podobné struktury moci a hříchu? Jaké máte řešení?

Kázání 5: Celý jeho dům ho následoval

29. března (Květná neděle): 2S 15,13-30

Davidův pád (2S 11) nastartuje rozvrat královské rodiny i říše. Zhrzený princ Abšalóm zorganizuje národní povstání proti otci a králi. David – vydávaje se Bohu na milost a následován svými věrnými - prchá z královského Jeruzaléma.

Členění 2S 15,13-30

- Špatné zprávy a útěk Davidova domu (15,13-17)
- David a přítel Itaj Gatský (15,18-23)
- David a kněží (15,24-30)

Výkladové poznámky

- Davidův soukromý hřích cizoložstva a politický zločin vraždy (2S 11), byť Bohem odpuštěny, jsou příčinou a *prototypem* rozvratu královské rodiny i říše (12,9-12): Mezi Davidovými dětmi dojde k incestu – Amnón znásilní Támar: čin, jež zůstane bez trestu -, a k vraždě – Abšalóm mstí sestru a prchá. Na Jóabovu prosbu se smí vrátit, s otcem se však setká až po další Jóabově intervenci. Abšalómová kajícnost je hraná, v Jeruzalémě intrikuje a v Chebrónu organizuje revoltu proti Davidovi – povstání, které Abšalómovou smrtí sice skončí, vyjevuje však osudový rozkol v srdci národa (15,1-13; 16,15nn; 17,1.24.26; 18,6.16n; 19,42nn): Podpoře se David těší víceméně pouze ve vlastním kmeni; ostatní kmeny přijímají Davidovu legitimitu a *integritu* jen s výhradami a do času (srov. 16,1-4.5nn; 19,10.18-32.41nn; 20,1n; 1Kr 12).
- Proti vlastnímu synovi odmítá David bojovat (15,14; 18-19; srov. 20,1nn), Abšalómův puč a své pokoření přijímá z ruky Hospodinovy, jehož rozsudku se vzdává a jehož vůli si netroufá odhadnout (15,20b.25n; 16,5-13; 19,19-24; srov. 1S 10,27; 11,12n). Vzdává se ochrany schrány, jejíž slavnostní příchod do Jeruzaléma před časem završil jeho vzestup (2S 6-7; srov. 1S 4,1nn; 14,18); nicméně i nyní schrána Davida zprvu provází (15,24): Davidův vzestup a pád se zrcadlí; podobně i jeho budoucí návrat (16,1nn; 19,12nn). David se vzdává Boží vůli, zároveň ale neponechává nic náhodě: útekem chrání Jeruzalém - přičemž obětuje deset svých ženin (15,14-16; 16,21n; 20,3); za úctu ke schráně ukrývá špionáž (15,25-29; 17,15nn); přímo do centra pučistů vysílá rádce a přítele Chúšaje (15,31nn; 17,1nn). Kvietismus a strategie, zbožnost a lest, přátelství i bezohlednost zde kráčí ruku v ruce, nejsou-li vůbec dvěma stranami téže mince...
- Truchlícího krále (15,20.30) oddaně následuje jeho domácnost (15,14-17a), kněží (15,24) – později se objeví další pomocníci, vypočítaví i upřímní (16,1-4; 17,27-29) – a početní pelištější spojenci, zejména Itaj z Gatu (15,18-23; 18,2; srov. 6,10; 8,18; 20,7.23; Ez 25,16; Sof 2,5): útěk připomíná Davidovu zbojnickou minulost (15,28; 1S 22,3n; 27). Role cizinců na izraelském dvoře je klíčová, snad kvůli nezainteresovanosti v místních příbuzenských půtkách (1S 21,8; 22,9nn; 2S 6,10; 11,3; 18,21; Jr 38,7nn aj.). Itaj shrnuje postoj Davidových průvodců, a tak i celkové vyznění epizody (15,21): David zůstává králem i v nejhlubším rodinném a politickém pokoření; jeho věrní ho všude následují.
- Nabízí se srovnání jednak s pokořením, jednak s triumfem Ježíšovým (2S 15,30! srov. Mk 11,1nn): Ježíšův jezd do Jeruzaléma jakožto kýžený *návrat* pravého krále, krále Židů i národů...
- *Kázání může poukázat na prolínání zbožnosti s pragmatismem, pokory s chladným rozmyslem; dojemná loajalita Davidových blízkých, zvl. cizinců, není ovšem nijak vypočítavá. Epizoda ukazuje, jak „neúspěch polidšťuje“ (Graham Greene). Davidův pokořující odchod z Jeruzaléma má svou obrácenou paralelu v triumfálním příchodu Ježíšově o Květné neděli.*

Biblické studium 6: Král a jeho syn

30. března – 2. dubna: 2S 18,1 – 19,9

Abšalómová revolta je úspěšně potlačena, Davidovo srdce je však zlomeno. Davidovi služebníci vítězí, pochvaly se jim však nedostane. Jób zachraňuje království i izraelské životy, musí však překročit králův rozkaz i patřičnou úctu. Politická moc a lidská křehkost, úřad a emoce, pravda a lež narážejí na své limity...

Členění 2S 18,1 – 19,9

- Vítězný boj a Abšalómová smrt (18,1-18)
- Poselství ke králi (18,19-32)
- Davidův žal a útěcha lidu (19,1-9)

Výkladové poznámky

- Davidův pád (2S 11) uvádí do pohybu krizi rodinnou i politickou (12,9-12): Nepotrestaný násilný incest a následná vražda vyústí v revoltu prince Abšalóma a v povstání nejudéjských kmenů: proti králi stojí část jeho rodu – Abšalóm, synovec Amasa (17,25; 1Pa 2,13-17), část dvora (15,12.31) a „Izrael“ (17,11.24b.17b; 18,6n.16n; 19,10.42nn; 20,1n). S Davidem drží Judejci, cizinci a kněží (15,13nn; 18,1-3.6n.21; 19,9). Díky Božímu řízení – jediná vypravěčova zmínka o Boží intervenci během revolty (17,14b) – Abšalóm vsadí na radu Chúšaje, Davidova agenta, takže v naději na drtivý zásah poskytne prchajícímu králi čas na válečné přípravy (17,15nn): V Efraimském lese (19,8!) ale vítězí Davidovi lidé. Navzdory královi *veřejnému* rozkazu (18,5) Jób visícího prince (18,9; srov. 17,23) zabije, David pro syna *veřejně* truchlí (19,1-5) a Jób ho musí napomenout (19,6-9). Král se energicky vrací na trůn, a omilostňuje odbojníky (19,10nn).
- Epizoda je příkladem napětí mezi lidstvem a politikou (1S 18,20nn; 19-20; 2S 11; 13): David je chytrý, ba vychytralý vladař, bezohledný stratég, ale také nerozhodný otec a zlomený muž; vítěz, který truchlí pro poraženého, jelikož syna; král, který ponižuje a znejišťuje své věrné (19,3-8).
- Epizoda je příkladem napětí mezi Davidem a jeho synovcem Jóbem (1Pa 2,13-17): Jób s bratry patřil od psaneckých časů k Davidovým nejbližším (1S 26,6; 2S 2,13nn; 8,16; 18,2; 20,10b.23), byl jeho spojencem ve zlém i v dobrém (2S 11; 12,26nn), upevňoval Davidovu moc i zločinně (2S 3,6nn; 20,9n). Není vždy jasné, které zájmy Jób hájí, zda zájmy království, či své vlastní (2,28; 14,1nn; 19,16; 20,20). Davidovi oponuje (18,14; 19,6-8; 24,2n); David Jóba – a jeho bratry – kritizuje (19,14; 1S 26,8nn; 2S 3,28n.39; 16,10; 19,23), nakonec ho dá zavraždit (1Kr 2,5.34). Zde Jób jedná v zájmu Izraele (18,5.11-15; 19,6-9), byť se možná Abšalómovi i osobně mstí za zrazenou důvěru (2S 14): bez ohledu na králův rozkaz a vojákův protest prince ubije, ukončí revoltu, zabraňuje v masakru a truchlícího krále kárá. David Jóba poslechne, následně se ho ale zřekne ve prospěch pučistického generála Amasy, rovněž svého synovce (17,25; 19,14).
- „Závod“ dvou posílů (18,19-32): Jób svěřuje špatnou, život ohrožující zprávu cizinci. Kněžský syn Achimaas, Davidův blízký (15,27; 17,17nn), však chce krále snad nejdříve připravit - mluví jen o vítězství, celou pravdu, již zná, zamlčuje (18,19n.28n); o synově smrti se tak král dovídá od Kúšijce (18,21.30-32). Ať byly Jóbovy a Achimaasovy úmysly jakékoli, lidské útěchy se Davidovi nedostane; *politickou* situaci zachrání až Jób tvrdými slovy a David královským gestem (19,1nn).
- *Tématem diskuse nad příběhem mohou být limity úřední povinnosti v kolizi s osobní krizí, resp. limity lidskosti v kolizi s povinností anebo s prospěchem komunity.*

Biblické studium 6: Král a jeho syn

30. března – 2. dubna: 2S 18,1 – 19,9

Abšalóмова revolta je potlačena, Davidovo srdce je však zlomeno. Davidovi služebníci vítězí, pochvaly se jim však nedostane. Jób zachraňuje království i izraelské životy, musí však překročit králův rozkaz i patřičnou úctu. Politická moc a lidská křehkost, úřad a lidství, pravda a lež naráží na své hranice...

Členění 2S 18,1 – 19,9

- Vítězný boj a Abšalóмова smrt (18,1-18)
- Poselství ke králi (18,19-32)
- Davidův žal a útěcha lidu (19,1-9)

Podněty pro skupinku

- Co a proč chce David?
- Proč asi Jób volí jiné řešení? Je jeho postup – na bojišti v lese, ale i následně ve městě - ospravedlnitelný? Případně jak?
- Co asi sleduje Achimaas?
- Znáte zkušenost konfliktu povinnosti a svědomí, sociální role a subjektivních pocitů?
- Co se v příběhu můžeme naučit o osobní, křesťanské integritě? Co nás příběh učí o lidské – a o Boží – cestě?